

Araştırma Makalesi/ Research Article

Hemşirelik Öğrencilerinde Kişilerarası Duyarlılık ve İletişim Becerileri İlişkisi: Kesitsel Bir Çalışma

Relationship Between Interpersonal Sensitivity and Communication Skills of Nursing Students: A Cross-Sectional Study

Feride Ercan Elif Özdemir Nimet Gökkaya İlayda Güler

 Sinem Ergün Hanife Bozan

¹Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, TÜRKİYE

²T.C Sağlık Bakanlığı İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, İstanbul, TÜRKİYE

³T.C. Sağlık Bakanlığı Kadışehir İlçe Devlet Hastanesi, Yozgat, TÜRKİYE

⁴T.C. Sağlık Bakanlığı Zara İlçe Devlet Hastanesi, Sivas, TÜRKİYE

⁵T.C. Sağlık Bakanlığı Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Samsun, TÜRKİYE

⁶Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 25/04/2024

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 14/10/2024

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Türkiye, Published online: 11/10/2025

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinde kişilerarası duyarlılık ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı tipte olan bu araştırma, bir devlet üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde kayıtlı n=303 öğrenci ile Nisan-Haziran 2022 tarihleri arasında yürütülmüştür. Veriler, Katılımcı Bilgi Formu, Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ve İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) aracılığıyla çevrimiçi form ile elde edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, KDÖ toplam puanının İBÖ toplam puanına etkisi Lineer Regresyon analizi ile incelenmiştir. KDÖ alt boyutlarının İBÖ alt boyutları üzerindeki etkisi yol analizi ile incelenmiştir. Anlamlılık düzeyi p<0.05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Öğrenci hemşirelerin KDO ve İBÖ puan ortalaması sırasıyla 78.33±17.33 ve 97.89±14.26 olarak belirlendi. Öğrenci hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine açısından sınıf düzeyine göre kişilerarası duyarlılık (p=0.028) ve iletişim becerileri (p<0.001) ölçek toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Ayrıca, kronik fiziksel hastalık bulunma durumuna göre İBÖ toplam puanı ortalamaları arasında bir fark vardır (p=0.031). Öğrenci hemşirelerin hem KDÖ hem de İBÖ toplam puan ortalamaları ile bireysel faaliyetlere katılma durumu, sosyal faaliyetlere katılma durumu ve kişilerarası ilişkilerden memnuniyet durumu arasında anlamlı fark saptanmıştır (p<0.05). KDÖ toplam puanının İBÖ toplam puanı üzerindeki etkisini incelemek için kurulan lineer regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı elde edilmiş (F=36.854, p<0.001) olup, KDÖ toplam puanı, İBÖ toplam puanını %10.6 oranında açıklamaktadır. KDÖ toplam puanının bir birim artması ile İBÖ toplam puanı 0.272 birim azalmaktadır (p<0.001).

Sonuç: Bu çalışmanın sonuçları, hemşirelik öğrencilerinde kişilerarası duyarlılık düzeyinin, mesleki bir beceri olarak değerlendirilen iletişim becerileri üzerinde önemli bir yordayıcı faktör olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, iletişim becerileri, kişilerarası duyarlılık

ABSTRACT

Objectives: This study was conducted to determine the relationship between interpersonal sensitivity and communication skills in nursing students.

Methods: This descriptive, cross-sectional and relationship-seeking research was conducted between April and June 2022 with n=303 students registered in the Nursing Department of the Faculty of Health Sciences at a state university. The data was obtained through the Participant Information Form, Interpersonal Sensitivity Scale (ISS) and Communication Skills Scale (CSS) via online form. In evaluating the data, the effect of ISS total score on CSS total score was examined by Linear Regression analysis. The effects of the sub-dimensions of the ISS on the sub-dimensions of the CSS were examined using path analysis. The significance level was accepted as p<0.05.

Results: The nursing students' ISS and CSS mean scores were found to be 78.33±17.33 and 97.89±14.26, respectively. According to the descriptive characteristics of nursing students, there is a significant difference between the ISS (p=0.028) and CSS (p<0.001) total score averages according to grade level. Additionally, there is a difference between the CSS total score averages according to the presence of a chronic disease (p = 0.031). A significant difference was found between student nurses' total score averages of both ISS and CSS and their participation in individual activities, participation in social activities, and satisfaction with interpersonal relationships (p<0.05). The linear regression model established to examine the effect of the ISS total score on the CSS total score, was found to be statistically significant (F=36.854, p<0.001), and the ISS total score explained the CSS total score by 10.6%. As the ISS total score increases by one unit, the CSS total score decreases by 0.272 units (p<0.001).

Conclusion: The results of this study show that the level of interpersonal sensitivity in nursing students is a significant predictive factor for communication skills, which is considered a professional skill.

Keywords: Nursing students, communication skills, interpersonal sensitivity

ORCID IDs of the authors: FE: 0000-0002-3239-9058; EÖ: 0009-0005-9300-7563; NG: 0009-0003-0605-1378; İG: 0009-0001-7008-0056; SE: 0009-0001-4602-1099; HB: 0009-0000-4227-7698

Sorumlu yazar/Corresponding author: Feride Ercan

Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, TÜRKİYE

*Bu araştırma 18-20 Ekim 2023 tarihinde düzenlenen 7. Uluslararası 11. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

e-posta/e-mail: ferideercan@gazi.edu.tr

Atf/Citation: Ercan F, Özdemir E, Gökkaya N, Güler İ, Ergün S, Bozan H. (2025). Hemşirelik öğrencilerinde kişilerarası duyarlılık ve iletişim becerileri ilişkisi: Kesitsel bir çalışma. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 8(3), 586-598. DOI:10.38108/ouhcd.1472201

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Kişilerarası duyarlılık, çekingen davranma ve içsel kırılğanlık dahil olmak üzere, sosyal olarak olumsuz değerlendirilmeye ilişkin yoğun kaygı yaşama ile seyreden bir kişilik özelliğidir (Otani ve ark., 2012). Kişilerarası duyarlılık, benlik hakkındaki olumsuz temel inançlarından kaynaklanabilir (Otani ve ark., 2018). Benlik hakkındaki olumsuz temel inançlar bireyin kişilerarası kabul ve onay almaya ilişkin sorunlarına yöneliktir (Dozois ve Beck, 2008). Kişilerarası duyarlılığı yüksek bireyler, topluluk içindeyken hareketlerine ve davranışlarına aşırı dikkat ederler, hata yapmaktan kaynaklı kişilerarası sorunlar yaşama konusunda endişe duymaya duyarlıdır (Babadi-Akashe ve ark., 2014). Kişilerarası duyarlılığı yüksek olan üniversite öğrencilerinin sorunları aşılamaz ve tehdit edici görmeleri daha olasıdır. Başetme noktasında öz yeterlilikleri düşüktür ve sorunu çözme ile ilgili yoğun kaygı yaşarlar (Berenz ve ark., 2016). Kendileri hakkında olumsuz değerlendirme yapma eğiliminde olup, başkalarıyla yapılan sosyal karşılaştırmalarda, başkalarının avantajlarına ve değerlendirmelerine özellikle dikkat ederler (Khoshsorour ve Mikaeili, 2021; Zhang ve ark., 2020). Bu durum ilerleyerek kişilerarası ilişkilerin bozulmasına neden olmaktadır (Boyce ve ark., 1991). Yüksek kişilerarası duyarlılık, zayıf kişilerarası iletişim yeteneği (Qu ve ark., 2010), sosyal geri çekilme, kaçınma ve kaygı (Watson ve Nesdale, 2012) ile ilişkilendirilmiştir.

Boyce ve Parker (1989), kişilerarası duyarlılığın bireydeki varlığını tanımlamak için beş faktörlü bir yapı sunmuştur. Bu faktörler, kişilerarası farkındalık, onay ihtiyacı, ayrılık kaygısı, çekingenlik, kırılğan iç benlik olarak tanımlanmıştır. Bu faktörler birbiriyle ilişkili boyutlar olarak belirtilmiştir. Kişilerarası duyarlılık olumsuz benlik algısı ve yetersizlik duygusu ile tanımlanmaktadır. Aynı zamanda ilişkilerde olumsuz bir yaklaşım ile karşılaşmaya aşırı odaklanma vardır. Kişilerarası duyarlılığın bireyin kendine yönelik inancını ve sosyal yaşamdaki tutumlarını içerdiği söylenebilir (Boyce ve Parker, 1989). Bu doğrultuda kişilerarası duyarlılığın iletişim becerilerine olan etkisi değerlendirilmelidir.

Kişilerarası duyarlılık değerlendirilirken bireyin etkileşim halinde olduğu uyaranlara olan tepkisi dikkate alınır. Etkileşim sürecinde bireyin verdiği sözlü tepkilerine, jest ve mimikler gibi sözsüz iletişim becerileri de eşlik eder (Aydın ve Hiçdurmaz, 2016). Kişilerarası duyarlılık, kişilerarası ilişkilerde en çok sosyal anksiyete ile

ilişkilendirilmiştir (Kumari ve ark., 2012; Mohammadian ve ark., 2018). Ayrıca yaşamı boyunca gerek sosyal ilişkiler gerek mesleki yaşamda birey, diğer insanların varlığına ve yardımına ihtiyaç duyar. Bu nedenle yardım arama davranışı ve girişkenlik önemli diğer faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Wang ve Zhang (2021), çalışmalarında kişilerarası duyarlılığı yüksek olanların, yardım arama davranışında daha az bulunduklarını belirtmiştir. Literatürde, üniversite öğrencileri ile yürütülen kişilerarası duyarlılığı artırıcı müdahalelerin empati ve iletişim becerilerini geliştirdiği belirtilmektedir (Akgül ve Yavuzer, 2019).

Kişilerarası duyarlılık ve iletişim becerileri uzun zamandır hayatımızda olan fakat ilişkisinin önemi açısından göz ardı edilmiş kavramlardır. Kişilerarası duyarlılık ve iletişim becerileri, meslek hayatında profesyonellik açısından büyük önem taşımaktadır. Hemşirelik mesleği insana doğrudan hizmet veren, bireylerle sürekli etkileşim halinde olunan, kişilerarası ilişkilerde algılama, karar verme, tepki verme, girişimde bulunma ve sorumlulukların yerine getirilmesi süreçlerini içeren profesyonel bir meslektir. Hemşireler, klinik ortamda birlikte çalıştıkları ekip içerisinde farklı meslek grubundaki sağlık profesyonelleriyle, bakım sağladıkları hastalarla ve hasta yakınlarıyla etkili iletişimde bulunabilmelidir (Aydın ve Hiçdurmaz, 2016). Hemşirelerin hastalarla terapötik ilişki geliştirebilmesi için en önemli gücü iletişim ile ilgili bilgi ve becerisidir. Sosyal becerilerin başında gelen iletişim becerisi doğru dinlemeyi, empatiyi, sözlü ve sözsüz iletişim becerilerini içermektedir (Özerbaş ve ark., 2007). Hemşirenin bu becerileri ne kadar gelişmiş olursa, hastaya verdiği bakım da bir o kadar etkili olacaktır.

Hemşirelik teorisyenleri Peplau ve Travelbee bu konuda kişilerarası ilişki becerisinin bakımın esas yapısını oluşturduğunu ifade etmişlerdir (Parker ve Smith, 2010). Kişilerarası duyarlılıkları yüksek olan hemşirelerin bunu minimal seviyeye indirgemeleri için çaba göstermeleri gereklidir (Marin ve Miller, 2013). Bu doğrultuda, kişilerarası duyarlılık düzeyi ve iletişim becerileri düzeyinin hemşirelik mesleği ve bu mesleği yapmaya aday hemşirelik öğrencileri için önemli kavramlar olduğu ve erken dönemde göz önünde bulundurularak tanımlanması gerektiği düşünülmektedir. Durumun tanımlanması, kişilerarası duyarlılığı azaltarak iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik önlemlerin alınması ve uygulanmasında etkili olacaktır. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde kişilerarası duyarlılık ve

iletişim becerileri arasındaki ilişki ve kişilerarası duyarlılık düzeyinin iletişim becerilerine etkisini incelemek amacıyla yürütülmüştür.

Araştırma soruları

1. Hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık düzeyi nedir?
2. Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyi nedir?
3. Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri açısından kişilerarası duyarlılık düzeyinde farklılık var mıdır?
4. Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri açısından iletişim becerileri düzeyinde farklılık var mıdır?
5. Hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık düzeyi ile iletişim becerileri düzeyi arasındaki ilişki nasıldır?
6. Hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık düzeyinin iletişim becerilerine etkisi nedir?

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Araştırma, tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde 2021-2022 eğitim öğretim yılında eğitim gören öğrenciler (N=979) oluşturmuştur. Araştırmada %95 güven (1- α), %80 test gücü (1- β), $p=0.179$ korelasyon değeri (Cerit ve ark., 2018) ile minimum alınması gereken katılımcı sayısı $n=242$ olarak belirlenmiştir. Araştırmada, tüm sınıf düzeylerinin eşit temsil edilebilirliği için tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, çalışmaya katılımda gönüllü, 18 yaş üstü, Google formlar aracılığı ile paylaşılan linkte yer alan bilgilendirme doğrultusunda “çalışmaya katılmayı kabul ediyorum” seçeneğini onaylayan ve veri toplama araçlarını eksiksiz dolduran $n=303$ öğrenci ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri Nisan–Haziran 2022 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından oluşturulan Google formlar linki aracılığı ile çevrimiçi olarak toplanmış olup, verilerin toplanmasında Katılımcı Bilgi Formu, Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması sürecinde öğrencilere ders saatlerinde çalışmanın amacı, yöntemi ve verilerin kullanım amacı hakkında bilgi verilmiştir. Bilgilendirmenin ardından öğrencilerin iletişim

grupları üzerinden Google formlar aracılığıyla oluşturulan ve veri toplama araçlarını içeren link paylaşılmıştır. Öğrencilerden “Google Formlar” aracılığı ile bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Araştırmada veri toplama araçlarının uygulama süresi yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

Katılımcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak hazırlanan (Erkayran ve ark., 2019) hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerini ve sosyal etkileşim özelliklerini içeren 13 sorudan oluşmaktadır.

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ): Boyce ve Parker (1989) tarafından geliştirilen, öz-bildirime dayalı bir değerlendirme aracıdır. Türkçe geçerliği ve güvenilirliği Doğan ve Sapmaz (2012) tarafından yapılan ölçek, toplam 30 madde olup, “kişilerarası kaygı ve bağımlılık”, “sosyal özgüven eksikliği” ve “atılğan olmayan davranışlar” alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçekte 5’li Likert tipi bir derecelendirme kullanılmaktadır. Ölçekten, alınabilecek toplam puan 36-144 arasındadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, genel anlamda kişilerarası duyarlılığa ilişkin olumsuzluğun (diğerlerinin duygu ve eylemlerine aşırı farkındalık ve duyarlılık) yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Cronbach alfa değeri 0.81’dir. Bu araştırmada, Cronbach alfa kat sayısı 0.91 olarak saptanmıştır.

İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ): Ölçek, üniversite öğrencilerinde iletişim becerilerini değerlendirmek amacı ile Korkut-Owen ve Bugay (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, toplam 25 madde olup, 5’li Likert tipi derecelendirmeye sahiptir. Ölçek, toplam puan ve “iletişim ilkeleri ve temel beceriler”, “kendini ifade etme”, “etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim”, “iletişim kurmaya isteklilik” olmak üzere dört alt boyut puanı ile değerlendirilmektedir. Ölçekten elde edilebilecek puanlar 25-125 aralığında olup, yüksek puan iletişim becerilerinin etkili kullanılabildiği yönünde değerlendirilmektedir. Ölçek, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Cronbach alfa değeri 0.79’dur. Bu araştırmada Cronbach alfa kat sayısı 0.95 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada, istatistiksel analizler IBM SPSS V23 programı ile yapılmıştır. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri için sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Verilerin analizinde normal dağılım, basıklık-çarpıklık değerlerine göre incelenmiştir (Tabachnick ve ark., 2013). Normal dağılan verilerin karşılaştırılması, iki grupta Bağımsız örneklem t testi, üç ve üzeri

gruplarda Tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Çoklu karşılaştırmalar Duncan ve Tamhane's T2 testi ile incelenmiştir. Normal dağılmayan verilerin karşılaştırılmasında üç ve üzeri grupta Kruskal Wallis testi kullanılmış olup, çoklu karşılaştırmalar Dunn testi ile incelenmiştir. Normal dağılan ölçek puanları arasındaki ilişki analizinde Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. KDÖ toplam puanının İBÖ toplam puanına etkisi Lineer Regresyon analizi ile incelenmiştir. KDÖ alt boyutlarının İBÖ alt boyutları üzerindeki etkisi yol analizi ile incelenmiştir. Çoklu normallik varsayımı sağlandığından hesaplama yöntemi olarak Maksimum olabilirlik yöntemi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Etik Boyut

Araştırma uygulaması öncesinde Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan (Araştırma Kod No:2022-519) ve araştırmanın yürütüleceği ilgili biriminden yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılacak öğrencilerden, çalışma ile ilgili bilgi verildikten sonra çevrimiçi form üzerinde “araştırmaya katılmayı kabul ediyorum” seçeneği ile bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrenci hemşirelerin yaş ortalaması 20.84 ± 1.67 (min.=18.0; max.=30.0)'dir. Öğrencilerin %83.5'i kadındır. Öğrenci hemşirelerin %29.0'u ikinci sınıfta okumakta, tamamı bekar ve %93.4'ü çalışmamaktadır. Öğrenci hemşirelerin %35.6'sı yaşamının çoğunluğunu büyükşehirde geçirmiştir ve %76.2'si ekonomik durumunu orta olarak değerlendirmektedir. Öğrenci hemşirelerin %7.3'ünün kronik fiziksel bir hastalığı, %5.0'inin psikiyatrik bir hastalığı ve %0.3'ünün fiziksel bir engeli bulunmaktadır. Bireysel faaliyetlere katılım açısından %61.1'inin, sosyal faaliyetler açısından ise %59.1'inin bazen katıldığı belirlenmiştir. Kişilerarası ilişkilerden memnuniyet durumu açısından %57.1'inin memnun olduğu %36.0'sının geliştirmesi gerektiğini düşündüğü saptanmıştır (Tablo 1).

Öğrenci hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre kişilerarası duyarlılık ve iletişim becerileri ölçeği puanları karşılaştırılmıştır. Yapılan analizlerde sınıf düzeyine göre hem kişilerarası duyarlılık hem de iletişim becerileri ölçek toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 1. Öğrenci hemşirelerin tanımlayıcı özellikleri

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	253	83.5
Erkek	50	16.5
Sınıf		
1	72	23.8
2	88	29.0
3	72	23.8
4	71	23.4
Medeni durum		
Bekar	303	100
Çalışma durumu		
Çalışmıyor	283	93.4
Çalışıyor	20	6.6
Yaşadığı yer		
Büyükşehir	108	35.6
İl merkezi	67	22.1
İlçe	86	28.4
Köy	42	13.9
Ekonomik durum		
İyi	34	11.2
Orta	231	76.2
Kötü	38	12.5
Kronik fiziksel hastalık bulunma durumu		
Evet	22	7.3
Hayır	281	92.7
Psikiyatrik hastalık bulunma durumu		
Evet	15	5.0
Hayır	288	95.0
Fiziksel engel bulunma durumu		
Evet	1	0.3
Hayır	302	99.7
Bireysel faaliyetlere katılma		
Katılıyorum	84	27.7
Bazen katılıyorum	185	61.1
Katılmıyorum	34	11.2
Sosyal faaliyetlere katılma		
Katılıyorum	82	27.1
Bazen katılıyorum	179	59.1
Katılmıyorum	42	13.9
Kişilerarası ilişkilerden memnuniyet		
Memnunum	173	57.1
Memnun değilim	21	6.9
Geliştirmeliyim	109	36.0
	Ort. $\pm$ SS	Ortanca (min.-maks.)
Yaş	20.84 ± 1.67	21.00 (18.00 – 30.00)

*Ort. = Ortalama; SS=Standart Sapma

Sınıf düzeyine göre KDÖ toplam puanı ortalamaları arasındaki bu fark dördüncü sınıf ile birinci ve üçüncü sınıflar arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır ($p=0.028$). Sınıf düzeyine göre İBÖ toplam puanı ortalamaları arasında fark ise birinci ve ikinci sınıflar ile dördüncü sınıf arasındaki

farklılıktan kaynaklanmaktadır ($p<0.001$). Ayrıca kronik fiziksel hastalığa sahip olma açısından, İBÖ toplam puanı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p=0.031$) (Tablo 2).

Tablo 2. Tanımlayıcı özelliklere göre kişilerarası duyarlılık ölçeği ve iletişim becerileri ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Kişilerarası duyarlılık ölçeği toplam		Test ist.	p	İletişim becerileri ölçeği toplam		Test ist.	p
	Ort. ± SS	Ortanca (min. - maks.)			Ort. ± SS	Ortanca (min. - maks.)		
Cinsiyet								
Kadın	78.32±17.20	77.00 (34.00 - 125.00)	-0.022	0.982*	98.63±13.32	99.00 (48.00 - 125.00)	1.685	0.097*
Erkek	78.38±18.11	78.50 (46.00 - 129.00)			94.12±17.98	99.00 (49.00 - 123.00)		
Sınıf								
1	81.25±17.96 ^b	79.50 (46.00 - 125.00)			94.94±15.03	97.00 (48.00 - 125.00) ^a		
2	77.58±17.61 ^{ab}	76.00 (34.00 - 121.00)	3.073	0.028**	94.52±15.31	95.00 (50.00 - 122.00) ^a	19.900	<0.001***
3	80.94±15.39 ^b	79.00 (43.00 - 122.00)			99.63±11.91	101.00 (49.00 - 123.00) ^{ab}		
4	73.65±17.42 ^a	74.00 (39.00 - 129.00)			103.28±12.53	102.00 (63.00 - 124.00) ^b		
Çalışma durumu								
Çalışmıyor	78.49±17.62	78.00 (34.00 - 129.00)	0.595	0.552*	97.57±14.11	99.00 (48.00 - 125.00)	-1.467	0.143*
Çalışıyor	76.10±12.59	74.00 (56.00 - 103.00)			102.40±15.99	109.00 (57.00 - 119.00)		
Yaşadığı yer								
Büyükşehir	77.06±19.76	75.50 (34.00 - 129.00)			99.13±15.01	100.00 (50.00 - 124.00)		
İl merkezi	79.70±15.77	80.00 (39.00 - 112.00)	1.640	0.180**	97.66±15.01	100.00 (49.00 - 125.00)	0.824	0.482**
İlçe	76.59±16.15	74.50 (43.00 - 121.00)			97.88±13.78	99.00 (48.00 - 124.00)		
Köy	82.98±14.69	83.00 (41.00 - 123.00)			95.07±11.86	95.00 (72.00 - 117.00)		
Ekonomik durum								
İyi	75.82±20.15	75.50 (34.00 - 129.00)			100.56±10.82	101.50 (75.00 - 119.00)		
Orta	78.33±16.48	78.00 (39.00 - 125.00)	0.667	0.514**	97.59±13.94	99.00 (48.00 - 125.00)	1.055	0.354**
Kötü	80.55±19.73	79.00 (46.00 - 123.00)			97.29±18.42	99.50 (49.00 - 122.00)		
Kronik fiziksel hastalık bulunma durumu								
Evet	81.32±19.39	80.00 (34.00 - 109.00)	0.840	0.402*	91.59±17.31	93.50 (48.00 - 115.00)	0.405	0.031*
Hayır	78.10±17.17	77.00 (37.00 - 129.00)			98.38±13.91	100.00 (50.00 - 125.00)		
Psikiyatrik hastalık bulunma durumu								
Evet	83.60±22.61	79.00 (46.00 - 123.00)	1.209	0.228*	90.07±22.70	91.00 (48.00 - 121.00)	-1.391	0.185*
Hayır	78.06±17.01	77.00 (34.00 - 129.00)			98.30±13.62	100.00 (50.00 - 125.00)		

*Bağımsız iki örnek t testi, **Tek yönlü varyans analizi, ***Kruskal Wallis testi, a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında bir fark yoktur.

Öğrenci hemşirelerin hem KDÖ hem de İBÖ toplam puan ortalamaları ile bireysel faaliyetlere katılma durumu, sosyal faaliyetlere katılma durumu ve kişilerarası ilişkilerden memnuniyet durumu arasında anlamlı fark saptanmıştır. Bireysel faaliyetlere katılma durumuna göre KDÖ toplam puanı ortalamaları arasında fark vardır ($p=0.005$). Bu farklılık katılanlar ile diğer gruplar arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Sosyal faaliyetlere katılma durumuna göre KDÖ toplam puanı ortalamaları arasında fark vardır ($p=0.002$). Bu farklılık katılanlar ile diğer gruplar arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Kişilerarası ilişkilerden memnuniyete göre KDÖ toplam puanı ortalamaları arasında fark vardır ($p<0.001$). Bu

farklılık memnun olanlar ile diğer gruplar arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Bireysel faaliyetlere katılma durumuna göre İBÖ toplam puanı ortalamaları arasında fark vardır ($p=0.006$) ve bu fark katılanlar ile katılmayanlar arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Sosyal faaliyetlere katılma durumuna göre İBÖ toplam puanı ortalamaları arasında fark vardır ($p=0.037$). Bu farklılık katılanlar ile katılmayanlar arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Kişilerarası ilişkilerden memnuniyete göre İBÖ toplam puanı ortalamaları arasında fark vardır ($p<0.001$). Bu farklılık memnun olanlar ile diğer gruplar arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Sosyal etkileşim özellikleri açısından kişilerarası duyarlılık ölçeği ve iletişim becerileri ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Özellikler	Kişilerarası duyarlılık ölçeği toplam		Test	p	İletişim becerileri ölçeği toplam		Test	p
	Ort. ± SS	Ortanca			Ort. ± SS	Ortanca		
		(min. - maks.)				(min. - maks.)		
Bireysel faaliyetlere katılma								
Katılıyorum	73.18±17.06 ^a	73.50 (39.00 - 119.00)	5.337	0.005**	101.40±14.09 ^b	101.00 (50.00 - 124.00)	5.271	0.006**
Bazen katılıyorum	80.15±16.03 ^b	78.00 (37.00 - 123.00)			97.28±13.49 ^{ab}	98.00 (48.00 - 125.00)		
Katılmıyorum	81.18±22.10 ^b	77.00 (34.00 - 129.00)			92.53±16.83 ^a	97.00 (49.00 - 120.00)		
Sosyal faaliyetlere katılma								
Katılıyorum	72.60±17.83 ^a	72.50 (39.00 - 119.00)	6.429	0.002**	100.76±13.85 ^a	101.00 (50.00 - 124.00)	3.342	0.037**
Bazen katılıyorum	80.27±16.09 ^b	78.00 (43.00 - 129.00)			97.49±13.47 ^{ab}	98.00 (48.00 - 125.00)		
Katılmıyorum	81.24±19.17 ^b	78.50 (34.00 - 125.00)			94.00±17.27 ^b	97.50 (49.00 - 121.00)		
Kişilerarası ilişkilerden memnuniyet								
Memnunum	74.01±16.45 ^a	75.00 (37.00 - 121.00)	13.841	<0.001**	101.62±12.52 ^a	101.00 (50.00 - 124.00)	14.603	<0.001**
Memnun değilim	81.90±20.71 ^b	80.00 (46.00 - 129.00)			87.19±18.70 ^b	91.00 (48.00 - 120.00)		
Geliştirmeliyim	84.50±16.07 ^b	82.00 (34.00 - 125.00)			94.03±13.95 ^b	97.00 (57.00 - 125.00)		

*Bağımsız iki örnek t testi, **Tek yönlü varyans analizi, ***Kruskal Wallis testi, a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında bir fark yoktur.

Kişilerarası duyarlılık ölçeği toplam puan ortalaması 78.33 $\pm$ 17.33 (Ortanca=77.00; min.=34.00-maks.=129.00) olarak saptanmıştır. İletişim becerileri ölçeği toplam puan ortalaması 97.89 $\pm$ 14.26 (Ortanca=99.00; min.=48.00-maks.=125.00) olarak bulunmuştur (Tablo 4). KDÖ

alt boyut puan ortalamaları sırası ile kişilerarası kaygı ve bağımlılık için 43.44 $\pm$ 12.00 (Ortanca=43.00; min.=16.00-maks.=78.00); sosyal özgüven eksikliği için 14.00 $\pm$ 4.81 (Ortanca=13.00; min.=7.00-maks.=30.00) ve atılgan olmayan davranışlar için 20.88 $\pm$ 4.97 (Ortanca=21.00;

min.=7.00–maks.=34.00)’tür. İBÖ alt boyut puan ortalamaları sırası ile iletişim ilkeleri ve temel beceriler için 39.88 ± 5.85 (Ortanca=40.00; min.=19.00-maks.=50.00); kendini ifade etme için 15.32 ± 2.82 (Ortanca=16.00; min.=8.00-maks.=20.00); etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim için 23.73 ± 3.73 (Ortanca=24.00; min.=12.00-maks.=30.00) ve iletişim kurmaya

isteklilik için 18.95 ± 3.17 (Ortanca=19.00; min.=7.00-maks.=25.00) olarak bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık düzeyi ile iletişim becerileri düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde İBÖ toplam puanı ile KDÖ toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur ($r=-0.33$; $p<0.001$) (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrenci hemşirelerde kişilerarası duyarlılık ölçeği ve iletişim becerileri ölçeği toplam puanları arasındaki ilişki

Ölçekler	Ort. $\pm$ SS	Ortanca (min-mak)	Kişilerarası duyarlılık ölçeği toplam
1-Kişilerarası duyarlılık ölçeği	78.33 $\pm$ 17.33	77.00 (34.00 - 129.00)	---
2- İletişim becerileri ölçeği	97.89 $\pm$ 14.26	99.00 (48.00 - 125.00)	$r=-0.33$; $p<0.001$

*r: Pearson korelasyon katsayısı

Hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık düzeyinin iletişim becerilerini açıklama düzeyi incelenmiştir. KDÖ toplam puanının İBÖ toplam puanı üzerindeki etkisini incelemek için kurulan lineer regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı elde edilmiştir ($F=36.854$, $p<0.001$). Kurulan

regresyon modelinde KDÖ toplam puanı ile İBÖ toplam puanı %10.6 oranında açıklanmaktadır. KDÖ toplam puanının bir birim artması İBÖ toplam puanını 0.272 birim azaltmaktadır ($p<0.001$), (Tablo 5).

Tablo 5. Kişilerarası duyarlılık düzeyinin iletişim becerileri düzeyine etkisi

	$\beta 1$ (%95 CI)	S. hata	$\beta 2$	t	p	Zero	Partial	Part	VIF
Sabit	119.178 (112.11 - 126.246)	3.592		33.183	<0.001				
Kişilerarası duyarlılık ölçeği toplam	-0.272 (-0.36 - -0.184)	0.045	-0.330	-6.071	<0.001	-0.330	-0.330	-0.330	1.000

* $F=36.854$, $p<0.001$; $R^2=0.109$, düzeltilmiş $R^2=0.106$, Durbin-Watson=1.814, $\beta 1$: Standartlaştırılmamış beta katsayısı, $\beta 2$: Standartlaştırılmış beta katsayısı

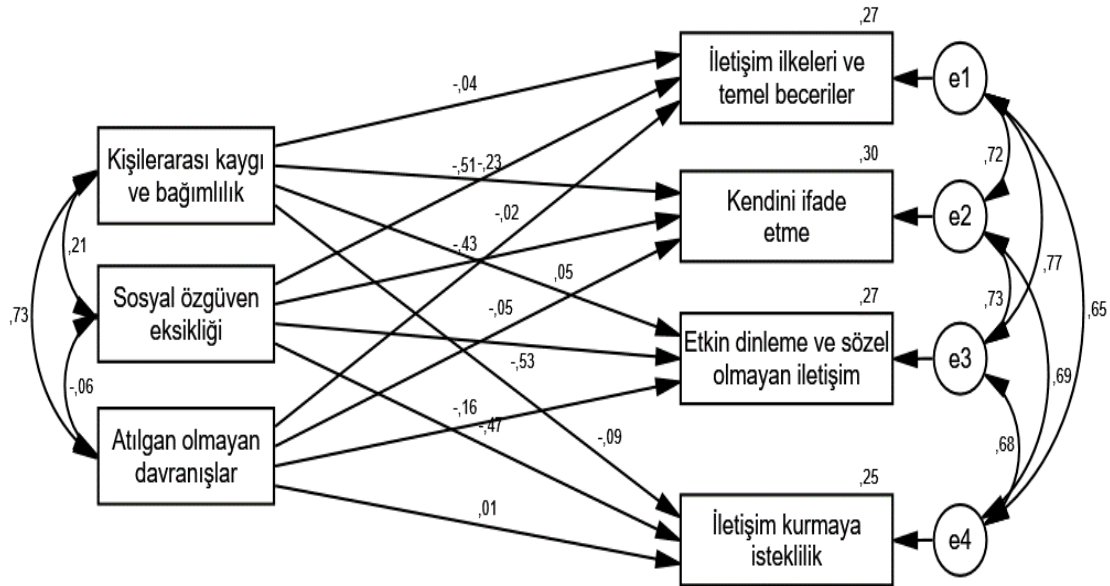
KDÖ alt boyutlarının İBÖ alt boyutları üzerindeki etkisi yol analizi ile incelenmiştir. KDÖ sosyal özgüven eksikliği alt boyutu puanının, İBÖ tüm alt boyut puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı negatif bir etkisi olduğu bulunmuştur ($p<0.001$). Sosyal özgüven eksikliği puanının bir puan artması iletişim ilkeleri ve temel beceriler puanını 0.616, kendini ifade etme puanını 0.253, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim puanını 0.409 ve iletişim kurmaya isteklilik puanını 0.313 puan azaltmaktadır. KDÖ kişilerarası kaygı ve bağımlılık alt boyut puanının, İBÖ kendini ifade

etme puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı negatif bir etkisi bulunmuştur ($p=0.002$). KDÖ kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanının bir puan artması İBÖ kendini ifade etme puanını 0.054 puan azaltmaktadır. KDÖ atılgan olmayan davranışlar puanının, İBÖ etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı negatif bir etkisi bulunmuştur ($p=0.029$). KDÖ atılgan olmayan davranışlar puanını bir puan artması İBÖ etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim puanını 0.123 puan azaltmaktadır (Tablo 6) (Şekil 1).

Tablo 6. KDÖ alt boyutlarının İBÖ alt boyutları üzerindeki etkisi yol analizi sonuçları

İBÖ	KDÖ	β_1	β_2	S. Hata	Test istatistiği	p	Label
İletişim ilkeleri ve temel beceriler	Kişilerarası kaygı ve bağımlılık	-0,042	-0,021	0,038	-0,545	0,586	
İletişim ilkeleri ve temel beceriler	Sosyal özgüven eksikliği	-0,506	-0,616	0,065	-9,525	<0,001	0,267
İletişim ilkeleri ve temel beceriler	Atılğan olmayan davranışlar	-0,017	-0,020	0,089	-0,222	0,824	
Kendini ifade etme	Kişilerarası kaygı ve bağımlılık	-0,231	-0,054	0,018	-3,057	0,002	
Kendini ifade etme	Sosyal özgüven eksikliği	-0,431	-0,253	0,030	-8,301	<0,001	0,297
Kendini ifade etme	Atılğan olmayan davranışlar	-0,047	-0,026	0,042	-0,629	0,529	
Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	Kişilerarası kaygı ve bağımlılık	0,052	0,016	0,024	0,672	0,502	
Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	Sosyal özgüven eksikliği	-0,527	-0,409	0,041	-9,982	<0,001	0,274
Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	Atılğan olmayan davranışlar	-0,164	-0,123	0,056	-2,183	0,029	
İletişim kurmaya isteklilik	Kişilerarası kaygı ve bağımlılık	-0,095	-0,025	0,021	-1,213	0,225	
İletişim kurmaya isteklilik	Sosyal özgüven eksikliği	-0,474	-0,313	0,035	-8,849	<0,001	0,252
İletişim kurmaya isteklilik	Atılğan olmayan davranışlar	0,012	0,008	0,049	0,154	0,877	
İBÖ toplam	KDÖ toplam	-0,330	-0,272	0,045	-6,081	<0,001	0,109

KDÖ: Kişilerarası duyarlılık ölçeği, İBÖ: İletişim becerileri ölçeği, β_1 : Standartlaştırılmış beta katsayısı, β_2 : Standartlaştırılmamış beta katsayısı

Şekil 1. KDÖ alt boyutlarının İBÖ alt boyutları üzerindeki etkisine ilişkin model

Tartışma

Profesyonel bir meslek üyesi olan hemşireler için iletişim becerileri önemlidir (Sancar ve Aktaş, 2019). Hemşirelik öğrencileri çeşitli nedenlerden dolayı hasta, hasta yakınları, ekip içerisinde yer alan diğer sağlık profesyonelleri ile etkili iletişim kurma konusunda zorluklarla karşılaşmaktadır (Arnold ve Boggs, 2019). Hemşirelik öğrencilerinde etkili iletişimin önündeki engellerden birinin kişilerarası duyarlılık olduğunun farkında olunmalıdır. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinde kişilerarası duyarlılık ve iletişim becerileri arasındaki ilişki ve kişilerarası duyarlılığın iletişim becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, kişilerarası duyarlılık ile iletişim becerileri arasında negatif bir ilişki olduğunu ve kişilerarası duyarlılığın iletişim becerileri açısından önemli bir yordayıcı olduğunu göstermiştir.

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve ele alınması gereken bir özellik olduğu görülmektedir. Öğrencilerin duyarlılıkları göz önüne alınmadığında bireysel ve mesleki gelişimlerinde olumsuz sonuçlar getirebilir. Literatürde yapılan çalışmalar, kişilerarası iletişim sürecinde öğrencilerin kendi olumsuz performanslarına ve hatalarına aşırı yoğunlaşmalarının ve başkalarından olumsuz geri bildirim almaktan korkmalarının (Mohammadian ve ark., 2018), yüksek düzeyde kişilerarası baskı hissetme ve kişilerarası sorunlar gösterme ile sonuçlanabileceğini belirtmektedir (Abdollahi ve ark., 2022; Wang ve ark., 2022).

Çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeyi açısından, kişilerarası duyarlılığa sahip olma düzeyi değerlendirildiğinde, birinci ve üçüncü sınıftaki öğrencilerin kişilerarası duyarlılığı dördüncü sınıftaki öğrencilerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Birinci sınıftaki öğrencilerin kişilerarası duyarlılık düzeyi en yüksek, dördüncü sınıftaki öğrencilerin ise en düşüktür. Liu ve arkadaşlarının (2024), üniversite öğrencileri ile yaptıkları bir çalışmada benzer şekilde birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bunun nedeni, üniversite ortamına uyum sağlama ve yabancı kişilerle iletişim kurma da üst sınıfların daha iyi olabilmeleri olarak belirtilmiştir. Yapılan farklı bir çalışmada ise, aileden ayrı yaşanan süre arttıkça yakın arkadaş ilişkilerinin arttığı ve bunun yalnızlığın azalması ile birlikte kişilerarası duyarlılığı azaltmış olabileceği ifade edilmiştir (Zhao ve ark., 2023). Bu çalışma sonuçları

doğrultusunda, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinde üniversite ortamına henüz tam olarak uyum sağlamamış olma ve yabancı insanlarla iletişim kurmada deneyimsiz olma nedeni ile kişilerarası ilişkilerin kurulmasının sınırlı olabileceği düşünülmektedir. Üst sınıf düzeyindeki öğrencilerde ise, ilerleyen yıllarla birlikte uzun süreli kişilerarası ilişkiler kurulmuş olması, hemşirelik eğitimi sürecinde eğitim öğretim müfredatındaki derslerde destekleyici konuların yer alması, kendini tanıma ve iletişim yöntemleri dersini almış olmaları, sınıf düzeyi arttıkça klinik uygulama süresinin artması, hasta ve hasta yakını ile temasın artması, öğrencinin klinik süreçte kendini geliştirmesi gibi faktörlerin kişilerarası duyarlılık düzeyini azaltmada etkili olduğu söylenebilir. Mevcut çalışmada diğer sosyodemografik özellikler açısından hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık düzeyleri arasında bir farklılık saptanmamıştır. Literatürde bu çalışma ile benzer sonuçlara sahip bir çalışma bulunurken (Guo ve ark., 2022), özellikle cinsiyet ile kişilerarası duyarlılık arasında bir ilişki olduğu, erkek öğrencilerin kız öğrencilerle karşılaştırıldığında kişilerarası duyarlılığının daha yüksek olduğu belirlenen bir çalışma da mevcuttur (Liu ve ark., 2024). Bu farklılıkta kültürel özelliklerin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyini, orta düzey ve üzeri olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Literatürde öğrenciler ile yürütülen çalışmalarda, mevcut çalışmanın bulguları ile benzer şekilde, Ryan ve arkadaşları (2010), tıp ve hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin orta ile iyi düzeyde olduğunu belirlemiş, farklı bir çalışmada yine sağlık alanında üniversite öğrencilerinde iletişim becerilerinin iyi düzeyde olduğu (Çiftçi ve ark., 2020) saptanmıştır. Ancak bu çalışmanın aksine, hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada örnekleme dahil edilen öğrencilerin neredeyse yarısının zayıf iletişim becerilerine sahip olduğu belirtilmiştir (Sharafkhani ve ark., 2023). Hemşirelik uygulamalarında iletişim, kritik bir öneme sahiptir. Hemşire-hasta arasındaki ilişkiyi, psikodinamik hemşireliğe dayalı kuramında Peplau, “kişilerarası bir etkileşim süreci” olarak tanımlamıştır (Yalçın ve Aştı, 2011). İletişim becerilerinin eksikliği, sağlık profesyonelleri ile hastalar arasında yetersiz bilgi alışverişine neden olur (Lotfi ve ark., 2019). Etkili iletişim, hasta memnuniyetini (Avia ve ark., 2021), tedaviye uyumu (Tavakoly Sany ve ark., 2020) ve bakım kalitesini (Molina-Mula ve Gallo-Estrada, 2020)

artırır. Hemşire-hasta etkileşiminin yanı sıra mesleki kimliğin gelişimi ve bireyselleşmenin önemi doğrultusunda hemşirelik öğrencilerin iletişim becerilerine dikkat edilmesi, öğrencilerin eğitilmesi ve iletişim becerilerini geliştirmeleri için teşvik edilmesi oldukça önemlidir. Çalışmanın diğer bir bulgusu olan sınıf düzeyi arttıkça, iletişim becerilerinin olumlu anlamda gelişmesi, bu görüşü desteklemektedir. Öğrenci hemşireler, eğitim sürecinde kendini tanıma ve iletişim becerilerine yönelik dersler almakta ve klinik uygulama sürecinde hasta, hasta yakını ve diğer sağlık profesyonelleri ile etkileşimi deneyimlemekte ve süreçte yaşayarak öğrenmektedir. Bu açıdan, teorik bilginin yanı sıra deneyimin iletişim becerilerini geliştirmede etkili olduğu ifade edilebilir. Klinik uygulama ortamlarının iletişimi destekleyici doğrultuda yapılandırılması önem kazanmaktadır.

Çalışmada, öğrenci hemşirelerde iletişim becerileri ile ilişkili olan bir diğer faktör kronik fiziksel hastalığa sahip olma durumu olarak belirlenmiştir. Herhangi bir kronik hastalığa sahip olmak hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir. İletişim, sosyal etkileşim bağlamında önemli bir faktördür ve literatürde kronik hastalığı olan üniversite öğrencilerinin özellikle stresli bir durumda “sosyal destek” yöntemini kullanma olasılıklarının sağlıklı akranları ile karşılaştırıldığında anlamlı derecede daha az olduğu belirtilmiştir (Alkhawaldeh ve ark., 2023). İletişim becerilerinin zayıf olması öğrencilerin sosyal ilişkilerinde ve mesleki ilişkilerinde yaşadıkları zorluklarda yardım arama davranışını sınırlandırabilir.

Sağlık bakım ve tedavi hizmeti sunarken sürekli bireyle ve toplumla etkileşim halinde bulunan hemşirenin, karşısındaki kişiyi yargılamadan kabul etmesi, düşünce ve görüşlere saygı duyması ve karşılıklı iletişimi destekleyici bir etkileşim sürecini yapılandırması beklenmektedir (Aşçı ve ark., 2015). Etkili bir iletişim kurmanın önemli bir gerekliliği bireysel olarak hemşirenin iletişim becerilerini kullanabilmesidir. Bu çalışmada, yaşam boyu devam etmesi gerekli olan bireysel ve sosyal faaliyetlere katılım durumuna yönelik hemşirelik öğrencilerinin öz değerlendirmeleri doğrultusunda kişilerarası duyarlılığın, önemli bir engel olduğu söylenebilir. Çalışmada hem bireysel faaliyetler açısından hem de sosyal faaliyetler açısından bazen katılan ya da katılım sağlamayan öğrencilerin, katılım sağladığını belirten öğrenciler ile karşılaştırıldığında kişilerarası duyarlılığının yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer bir bulgu ise, iletişim

becerileri açısından değerlendirildiğinde katılım sağladığını ifade eden öğrencilerin daha yüksek düzeyde iletişim becerisine sahip olduğudur. Bu doğrultuda, iletişimin önünde önemli engellerden birisi kişilerarası duyarlılık olarak ifade edilebilir. İletişim becerileri profesyonel bir ekip üyesi olan hemşireler ve geleceğin hemşiresi öğrenciler için, gerek hasta gerekse hasta yakınları ile kurulacak terapötik etkileşimin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesinde büyük önem taşımaktadır (Erigüç ve ark., 2013).

Çalışmada, öğrenci hemşirelerin önemli bir oranı kişilerarası ilişkilerinden memnun olmadığını ve özellikle geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Kişilerarası ilişkilerden memnuniyet durumu, kişilerarası duyarlılık ile negatif yönlü bir ilişkiye sahip olarak değerlendirilebilir. Çalışmada, kişilerarası ilişkilerinden memnun olmayan ya da geliştirmesi gerektiğini düşünen öğrencilerde kişilerarası duyarlılık düzeyinin memnun olduğunu ifade eden öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durumun bir etkisi olarak çalışma sonuçları, kişilerarası ilişkilerinden memnun olmayan/geliştirmesi gerektiğini düşünen öğrencilerin iletişim becerilerinin diğer öğrencilere göre düşük olduğunu göstermektedir. Özellikle bir kişinin iletişim becerilerini ne kadar etkin kullandığı yaşamdan aldığı doyum ile ilişkilendirilmiştir (Kumcağız ve ark., 2011). Yaşam doyumunu da akademik başarı ve benlik saygısı ile ilişkili bulunmuştur (Çetinceli ve Acar, 2022). Öğrenci hemşirelerin bireysel olarak kendilerini gerçekleştirmeleri noktasında iletişim becerilerinin bireysel özelliklerle ilişkili olduğu görülmektedir.

Mevcut çalışmanın önemli sonuçlarından biri olarak kişilerarası duyarlılık düzeyi ile iletişim becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde, kişilerarası duyarlılık arttıkça, iletişim becerilerinin olumsuz olarak etkilendiği ve azaldığı saptanmıştır. Bu çalışmada kişilerarası duyarlılığın iletişim becerileri üzerindeki doğrudan etkisi incelendiğinde, önemli bir özellik olduğu ve iletişim sürecinin %10.6’sını açıkladığı belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarında kişilerarası duyarlılık derinlemesine değerlendirildiğinde özellikle öğrenci hemşirelerde sosyal özgüven eksikliği, iletişim becerileri alt boyutlarından kendini ifade etme, etkili dinleme, sözsüz iletişim, iletişimi başlatma ve sürdürmeyi etkileyen önemli bir durum olarak belirlenmiştir. Martin ve Chanda (2016)’nın öğrenci hemşirelerde yürüttüğü yarı deneysel bir çalışma, simülasyon aracılığı ile yapılan eğitimin, öğrencilerin iletişim bilgi ve becerileri ile ilgili

kendilerini özgüvenli hissetmelerini sağladığını saptanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda, öğrencilerin sosyal özgüven becerilerini destekleyici simülasyon uygulamalarının eğitim müfredatında yer alması ile iletişim becerileri geliştirilebilir. Özellikle profesyonel hemşire-hasta ilişkisi, hemşirelerin insan davranışlarını ve iletişimi anlama becerisi ile gelişir. Hemşireler bulundukları uygulama alanlarında, bakım verdikleri birey/hasta ile ilgili iletişimi ve kişilerarası ilişkileri etkileyen durumlarla karşılaşabilmektedir (Yalçın ve Aştı, 2011). Hemşirelik kuramcılarında Peplau ve Travelbee, insan insana ilişkiyi hemşirelik uygulamalarının temeli olarak belirtmiştir. Hemşire-hasta ilişkisinin derinleşmesinde Travelbee kuramında beş aşama tanımlamıştır. Bu aşamalar; ilk karşılaşma, kişiliklerin ortaya çıkması, empati, sempati, rapport'dur (Özcan, 2006). Hemşirenin karşılaştığı benzersiz durumlarda eleştirel düşünmesi, durumu kişiselleştirmemesi, empati ve sempati becerilerini kullanarak terapötik iletişimi sürdürmesi istendik davranıştır. Bu doğrultuda, özellikle kişilerarası duyarlılık üzerine yapılabilecek etkili müdahaleler ile mesleki eğitim sürecindeki öğrencilerin iletişim becerileri geliştirilebilir ve benlik saygısı yüksek, yaşam boyu öğrenme bilincine sahip profesyonel hemşireler yetiştirilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın sonuçları, hemşirelik öğrencilerinde kişilerarası duyarlılık düzeyinin, mesleki bir beceri olarak değerlendirilen iletişim becerileri üzerinde önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Kişilerarası duyarlılık düzeyinin hemşirelik öğrencilerin bireysel ve sosyal faaliyetlere katılım sağlama ve kişilerarası ilişkilerden memnuniyet duyma özelliklerini etkilediği ve iletişim becerileri arttıkça bu özellikler bağlamında gelişim sağlanabileceği belirlenmiştir. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve iletişim becerilerini ayrı olarak inceleyen çalışmalar bulunmasına rağmen, kişilerarası duyarlılık ile iletişim becerileri arasındaki ilişki ve özellikle kişilerarası duyarlılığın iletişim becerilerine etkisini inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma kişilerarası duyarlılığın mesleki bir beceri olan iletişim becerilerine etkisini ortaya koyarak, ön plana alınmasına yol açıcı sonuçları içermektedir. Çalışma sonuçlarına dayanarak, özellikle üst sınıflarda kişilerarası duyarlılığın düşük olması ve iletişim becerileri düzeyinin yüksek olması hemşirelik

eğitimi müfredatının bu konuda güçlendirici özelliğe sahip olduğunu göstermektedir. Üniversite eğitimine yeni başlayan öğrenci hemşireler ise iletişim becerileri odaklı seçmeli dersler ile desteklenebilirler. Ayrıca, kişilerarası duyarlılığın derinlemesine incelenmesi için niceliksel çalışma sayısı artırılabilir ve iletişim becerilerini etkileyen ve geliştirebilecek faktörlerin derinlemesine irdelenmesi için niteliksel çalışmalar planlanabilir. Hemşirelik öğrencilerinde iletişim becerileri açısından olumlu değişimleri sağlama da kişilerarası duyarlılığa ilişkin farkındalığın artırılmasına yönelik müdahale programları geliştirilmesi önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma sonuçları, tek bir kurumda hemşirelik öğrencilerinin öz değerlendirmeleri ile sınırlıdır. Çalışma verilerine çevrimiçi ortamda ulaşılması diğer bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Bu süreçte, veri güvenilirliğini sağlamak için öğrencilere veri toplama araçlarını doldurmadan önce araştırmacılar tarafından bilgilendirme yapılmış ve ankete katılımları sağlanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee Approval: Araştırma uygulaması öncesinde Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan (Araştırma Kod No: 2022 - 519) ve araştırmanın yürütüleceği ilgili biriminden yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılacak öğrencilerden çalışma ile ilgili bilgi verildikten sonra online form üzerinde "araştırmaya katılmayı kabul ediyorum" seçeneği aracılığı ile bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: FE, EÖ, NG, İG, SE, HB; Tasarım: FE, EÖ, NG, İG, SE, HB; Denetleme/Danışmanlık: FE; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: EÖ, NG, İG, SE, HB; Analiz ve/veya Yorum: FE, EÖ, NG; Kaynak tarama: EÖ, NG, İG, SE, HB; Makalenin Yazımı: FE, EÖ; Eleştirel inceleme: FE, EÖ, NG, İG, SE, HB.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Öğrenci hemşirelerde, kişilerarası duyarlılık bireysel ve sosyal faaliyetlere katılım sağlama ve kişilerarası ilişkilerden memnuniyet duyma özelliklerini etkilemektedir.
- Öğrenci hemşirelerde, kişilerarası duyarlılık mesleki bir beceri olan iletişim becerileri üzerinde etkili bir faktördür.

Kaynaklar

- Abdollahi A, Gardanova ZR, Ramaiah P, Zainal AG, Abdelbasset WK, Asmundson G ve ark. (2022). Moderating role of self-compassion in the relationships between the three forms of perfectionism with anger, aggression, and hostility. *Psychological Reports*, 126(5), 2383–2402.
- Akgül N, Yavuzer N. (2019). Kişilerarası duyarlılık eğitiminin üniversite öğrencilerinin empati ve iletişim becerilerine etkisi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 539-554.
- Alkhaldeh A, Al Omari O, Al Aldawi S, Al Hashmi I, Ann Ballad C, Ibrahim, A ve ark. (2023). Stress factors, stress levels, and coping mechanisms among university students. *The Scientific World Journal*, 2026971.
- Arnold EC, Boggs KU. (2019). *Interpersonal relationships e-book: professional communication skills for nurses*. Elsevier Health Sciences.
- Aşçı Ö, Hazar G, Yılmaz M. (2015). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri ve ilişkili değişkenler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 160-165.
- Avia I, Handiyani H, Gayatri D. (2021). Relationship between nurse case manager's communication skills and patient satisfaction at hospital in Jakarta. *Enfermeria Clinica*, 31, 413–418.
- Aydın A, Hiçdurmaz D. (2016). Kişilerarası duyarlılık ve hemşirelik. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 7(1), 45-49.
- Babadi-Akashe Z, Zamani BE, Abedini Y, Akbari H, Hedayati N. (2014). The relationship between mental health and addiction to mobile phones among university students of Shahrekord, Iran. *Addiction & Health*, 6(3-4), 93.
- Berenz EC, Kevorkian S, Chowdhury N, Dick DM, Kendler KS, Amstadter AB. (2016). Posttraumatic stress disorder symptoms, anxiety sensitivity, and alcohol-use motives in college students with a history of interpersonal trauma. *Psychology of Addictive Behaviors*, 30(7), 755.
- Boyce P, Parker G. (1989). Development of a scale to measure interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 23(3), 341-351.
- Boyce P, Parker G, Barnett, B, Cooney M, Smith F. (1991). Personality as a vulnerability factor to depression. *British Journal of Psychiatry*, 159, 106-114.
- Cerit B, Bilgin NÇ, Ak B. (2018). Relationship between smartphone addiction of nursing department students and their communication skills. *Contemporary Nurse*, 54(4-5), 532-542.
- Çetinceli K, Acar ÖF. (2022). Benlik saygısı, yaşam doyum ve akademik başarı arasındaki ilişki: Lojistik öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(34), 412-425.
- Çiftçi H, Kaya F, Bostancı N. (2020). Sağlık alanındaki üniversite öğrencilerinde iletişim becerileri ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki. *Caucasian Journal of Science*, 7(1), 42-55.
- Doğan T, Sapmaz S. (2012). Kişilerarası duyarlılık ölçeğinin Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik analizi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(2), 145-155.
- Dozois DJ, Beck AT. (2008). Cognitive schemas, beliefs and assumptions. *Risk Factors in Depression*, 119-143.
- Erigüç G, Şener T, Eriş H. (2013). İletişim becerilerinin değerlendirilmesi: Bir meslek yüksekokulu öğrencileri örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 16(1), 45-65.
- Erkayran O, Şenocak SÜ, Demirkıran F. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin duygu ifadeleri ve kişilerarası ilişki tarzları: Kesitsel bir çalışma. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 2(2), 1-8.
- Guo J, Huang X, Zheng A, Chen W, Lei Z, Tang C ve ark. (2022). The influence of self-esteem and psychological flexibility on medical college students' mental health: a cross-sectional study. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 836956.
- Khoshsorour S, Mikaeili N. (2021). The role of social comparison, interpersonal sensitivity and cognitive flexibility in predicting disordered eating attitudes in female students. *Social Psychology Research*, 11(43), 141-166.
- Korkut-Owen J, Bugay A. (2014). İletişim becerileri ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 51-64.
- Kumari RS, Sudhir PM, Mariamma P. (2012). Perfectionism and interpersonal sensitivity in social phobia: The interpersonal aspects of perfectionism. *Psychological Studies*, 57(4), 357–368.
- Kumcağız H, Yılmaz M, Çelik SB, Avcı İA. (2011). Hemşirelerin iletişim becerileri: Samsun ili örneği. *Dicle Tıp Dergisi*, 38(1), 49-56.
- Liu X, Wang Z, Zhang C, Xu J, Shen Z, Peng L ve ark. (2024). Psychological Capital and Its Factors as Mediators Between Interpersonal Sensitivity and Depressive Symptoms Among Chinese Undergraduates. *Psychology Research and Behavior Management*, 17, 429-441.
- Lotfi M, Zamanzadeh V, Valizadeh L, Khajehgoodari M. (2019). Assessment of nurse–patient communication and patient satisfaction from nursing care. *Nursing Open*, 6(3), 1189–1196.
- Marin TJ, Miller GE. (2013). The interpersonally sensitive disposition and health: An integrative review. *Psychological Bulletin*, 139(5), 941-984.
- Martin CT, Chanda N. (2016). Mental health clinical simulation: Therapeutic communication. *Clinical Simulation in Nursing*, 12(6), 209-214.
- Mohammadian Y, Mahaki B, Dehghani M, Vahid MA, Lavasani FF. (2018). Investigating the role of interpersonal sensitivity, anger, and perfectionism in

- social anxiety. *International Journal of Preventive Medicine*, 9(1).
- Molina-Mula J, Gallo-Estrada J. (2020). Impact of nurse-patient relationship on quality of care and patient autonomy in decision-making. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(3), 835.
- Otani K, Suzuki A, Kamata M, Matsumoto Y, Shibuya N, Sadahiro R. (2012). Interpersonal sensitivity is correlated with sociotropy but not with autonomy in healthy subjects. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 200(2), 153-155.
- Otani K, Suzuki A, Matsumoto Y, Shirata T. (2018). Close relation of interpersonal sensitivity with negative core beliefs about the self, the central construct of cognitive vulnerability to depression. *Psychiatry Research*, 263, 162-165.
- Özcan A. (2006). Hemşire- Hasta İlişkisi ve İletişim. (2.Baskı). Ankara, Sistem Ofset Basım.
- Özerbaş MA, Bulut M, Usta E, (2007). Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(1), 123-135.
- Parker ME, Smith MC. (2010). *Nursing theories nursing practice*. Philadelphia: Davis Company.
- Qu K, Zou H, Yu Y. (2010). The relationship between loneliness and personalities in adolescent students: the mediating effect of interpersonal competence. *Psychological Exploration*, 30(6), 75-80.
- Ryan CA, Walshe N, Gaffney R, Shanks A, Burgoyne L, Wiskin CM. (2010). Using standardized patients to assess communication skills in medical and nursing students. *BMC Medical Education*, 10, 1-8.
- Sancar B, Aktaş D. (2019). The relationship between levels of alexithymia and communication skills of nursing students. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 35(2), 489-494.
- Sharafkhani R, Nukpezah RN, Lathabhavan R, Kallmen H, Fournier A, Hosseini Marznaki Z. (2023). Factors that affect levels of alexithymia, empathy and communication skills of nursing students in northern Iran. *Nursing Open*, 10(6), 3936-3945.
- Tabachnick BG, Fidell LS, Ullman JB. (2013). *Using multivariate statistics*. 7th edition, Boston, MA: Pearson.
- Tavakoly Sany SB, Behzad F, Ferns G, Peyman N. (2020). Communication skills training for physicians improves health literacy and medical outcomes among patients with hypertension: A randomized controlled trial. *BMC Health Services Research*, 20(1), 1-10.
- Yalçın N, Aştı T. (2011). Hemşire-hasta etkileşimi. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 19(1), 54-59.
- Wang C, Zhang Y. (2021). New employees' interpersonal sensitivity and help-seeking behavior: Fear of negative evaluation and social anxiety as mediators. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 49(10), 1-10.
- Wang Y, Chen J, Zhang X, Lin X, Sun Y, Wang N ve ark. (2022). The relationship between perfectionism and social anxiety: A moderated mediation model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(19), 12934.
- Watson J, Nesdale D. (2012). Rejection sensitivity, social withdrawal, and loneliness in young adults. *Journal of Applied Social Psychology*, 42(8), 1984-2005.
- Zhang H, Zhang M, Lu J, Zhao L, Zhao D, Xiao C ve ark. (2020). Interpersonal relationships modulate outcome evaluation in a social comparison context: The pain and pleasure of intimacy. *Cognitive, Affective, & Behavioral Neuroscience*, 20, 115-127.
- Zhao D, Bai S, Yang L, Han Y. (2023). The effect of interpersonal sensitivity on suicidal ideation among college students: the mediating role of loneliness and the moderating role of connectedness to Nature. *Chinese Journal of Clinical Psychology*, 31(01), 226-234.